

in dit nummer

EDITORIAAL

Leerachterstand / 2

DEBAT

**De internationale relaties
na Donald Trump: live en
te herbekijken / 3**

LVV

Bestuur breidt uit / 3

GESCHIEDENIS

**Van 'Help U Zelve' tot
Liberale Volkspartij / 4**

BOEKEN

**Max Havelaar als
stripverhaal / 6**

OPINIE

**Corona en het "recht"
op vrijheid / 7**

BUITENLAND

Schotland, the crave / 8

BOEK VAN DE MAAND

**Een dubbelzinnige
'Opgang' / 10**

LVV

**Liberaal-conservatieve
spagaat? / 12**

Investeer in onderwijs

In debatten over de gevolgen van de coronacrisis duikt geregeld de leerachterstand in de scholen op. Dreigt een hele generatie scholieren en studenten het slachtoffer te worden van een gebrek aan degelijk onderwijs? Wat zijn de psychologische en sociale gevolgen voor zowel de leraars als de schoolgaande jeugd? Onderwijs is tijdens de pandemieperiode altijd een gevoelig thema geweest. De druk om de deur van de klas dicht te houden was altijd groot. De ene keer werd afstandsonderwijs verplicht, de andere keer werd het fy-

siek lesgeven opnieuw mogelijk. Directie, leraars, ouders en leerlingen/studenten deden hun uiterste best om vaak het onmogelijke te realiseren. Er werd van hen een grote flexibiliteit gevraagd om alle veiligheidsmaatregelen na te leven. Ook zij verdienen, zoals de zorgverleners, een dik applaus. Er wordt terecht gepleit voor meer investeringen in de economie, maar er zal ook meer geld moeten gaan naar het onderwijs in post-coronatijden. ■

Lees meer blz. 2

Leerachterstand

In debatten over de gevolgen van de coronacrisis duikt geregeld de leerachterstand in de scholen op. Dreigt een hele generatie scholieren en studenten het slachtoffer te worden van een gebrek aan normaal onderwijs? Wat zijn de psychologische en sociale gevolgen voor zowel de leraars als de ouders en de schoolgaande jeugd? Onderwijs is tijdens de pandemieperiode altijd een gevoelig thema geweest. De druk om de deur van de klas dicht te houden was altijd groot. De ene keer werd afstandsonderwijs verplicht, de andere keer werd het fysiek lesgeven opnieuw mogelijk. Directie, leraars, ouders en leerlingen/studenten deden hun uiterste best om vaak het onmogelijke te realiseren. Er werd van hen een grote flexibiliteit gevraagd om alle veiligheidsmaatregelen na te leven. Ook zij verdienen, zoals de zorgverleners, een dik applaus.

De gevolgen voor het onderwijs waren enorm: kinderen in het basisonderwijs konden niet meer met hun vriendjes spelen; de leraar verhuisde van zijn schoolbord naar zijn computerscherm; het lessenrooster werd ingeperkt tot enkele uren of dagen; klassen werden gesplitst om zo weinig mogelijk leerlingen in de klas te zetten; leraars presteerden overmatig veel uren; ze moesten lesgeven met een mondkap; het ziekteverzuim bij hen werd groter; en de ramen moesten open om te verluchten. En dit met soms onvoldoende of gebrekkige communicatie van de overheid.

Scholen open houden

Onderwijs blijft een gevoelige sector in coronatijden. Hoewel virologen de schoolomgeving nog altijd een vrij redelijk veilige omgeving vinden, - andere wetenschappers

“Er wordt terecht gepleit voor meer investeringen in de economie, maar er zal ook meer geld moeten gaan naar het onderwijs.”

trekken dit dan weer in twijfel-, in de scholen komen toch veel mensen samen. Wie niet meteen veel in aanraking komt met onderwijs, staat echt te staren bij beelden van veel volk in één leslokaal of op de speelplaats. Het einde van een vakantie is altijd even de adem inhouden want nogal wat leerlingen komen terug uit het buitenland of vertoefden bij verschillende personen. Niemand heeft daar een goed zicht op want het testen loopt achter. Het is dan ook niet zo verwonderlijk dat er lokale uitbraken gebeuren, zoals in Edegem en Kontich.

Al deze problemen komen bovenop de reeds vóór de coronapandemie bestaande moeilijkheden in het onderwijs, zoals het lerarentekort en de hoge werkdruk, de gebrekkige infrastructuur van de schoolgebouwen. Er wordt terecht gepleit voor meer investeringen in de economie, maar er zal ook meer geld moeten gaan naar het onderwijs.

Het thuisonderwijs dreigt nu tot een leerachterstand te leiden. Volgens het GO! is er in de taalvakken en wiskunde achterstand opgelopen. Dat is niet verwonderlijk, een taal leren op afstand is moeilijk, er is minder tijd om bijkomende wiskunde-oefeningen uit te delen of bijkomende les te geven. Uit een bevraging van een digitaal leerplatform van een uitgever bleek dat 84 procent van de leraars in het lager onderwijs leerachterstand hadden vastgesteld. Die kan nog ingehaald worden als het volgend schooljaar normaal zou verlopen, dat er volwaardige examens kunnen gehouden worden. Er zal veel ondersteuning nodig zijn om de achterstand, vooral bij sociaal kwetsbare jongeren, in te lopen.

Onderwijsspecialisten voorspellen dat de situatie pas tegen juni 2022 opnieuw normaal zal zijn. Om die datum te halen zullen ook extra middelen moeten gevonden worden.

Het sluiten van de scholen is nooit verstandig geweest. Enkel bij plaatselijk zware uitbraken van het virus kan dit misschien overwogen worden. Naar school gaan is toch wat meer dan de hele dag voor een computerscherm turen, zonder vriendjes, zonder de schoolstructuur, de schoolreizen, de lol op de speelplaats, de vreugde te delen van het ontvangen van het diploma...

‘Rijk van de vrijheid’

Wat het onderwijs nu kan missen is de steekvlampolitiek à la de West-Vlaamse CD&V-gouverneur Carl Decaluwé die plots op zijn eentje besliste om alle buitenschoolse activiteiten voor kinderen onder de 12 jaar te verbieden. De gouverneur werd daarop door zijn partijvoorzitter en enkele partij-aanhorige ministers teruggedroefd. Ongezien is het. Dergelijke uitschuivers kan de geteisterde bevolking nu best missen, wil men het broze draagvlak niet nog op de proef stellen. Daarom is het ook niet verstandig nu de mensen allerhande ‘vrijheden’ in het vooruitzicht te stellen terwijl de weg bezaaid ligt met obstakels zoals de snelheid van het vaccineren of het opduiken van nieuwe varianten van het virus. Blijf de mensen ernstig nemen, denk goed na over nieuwe maatregelen, zorg dat daarvoor een democratisch en parlementair draagvlak is en communiceer dan duidelijk en helder. Zo halen we misschien samen nog wel dat ‘rijk van de vrijheid’. ■

De internationale relaties na Donald Trump: live en te herbekeken

Op 2 december 2020 organiseerden we ons eerste online event: een geslaagd debat over de macro-economische impact van de coronacrisis en de zin en onzin van de relancemaatregelen. Dit debat kan herbekeken worden via www.youtube.com/watch?v=2ligfDrbGsE

Intussen is het jaar 2021 begonnen en alles wijst erop dat ook 2021 een boeiend en bewogen jaar wordt. Terwijl de wereld reikhalzend uitkijkt naar de toediening van de coronavaccins en de bijhorende terugkeer naar het normale leven, legde op 20 januari Joe Biden de eed af als Amerikaans president.

Na 4 jaar chaos en onvoorspelbaarheid onder Donald Trump hoopt menig internationaal waarnemer dat de Democraat Joe Biden voor een normaler presidentschap zal kiezen met de Verenigde Staten als belangrijke speler in de liberale internationale orde. Is deze hoop gerechtvaardigd? Wat zal de impact zijn van president Joe Biden op de trans-Atlantische relaties? Op de situatie in het Midden-Oosten? Op de internationale handel en meer specifiek de relatie tussen de Verenigde Staten en China?

Het Liberaal Vlaams Verbond (LVV) nodigt u dan ook graag uit op een debat over Internationale relaties na de inauguratie van Joe Biden en de mogelijke geo-politieke, militaire en economische veranderingen die eraan komen.

Claire Tillekaerts studeerde rechten aan de

UGent en was destijds de eerste vrouwelijke voorzitter bij het LVSV in Gent. Na een carrière in de advocatuur is zij sinds 2012 CEO van Flanders Investment and Trade, het Vlaams Agentschap voor Internationaal Ondernemen.

Karel De Gucht studeerde rechten aan de VUB, waar hij later docent werd. Ook hij was in zijn studententijd voorzitter bij het LVSV in Brussel. Hij heeft er een rijke politieke carrière opzitten waar hij achtereenvolgens Europarlementslid, Vlaams en federaal volksvertegenwoordiger, partijvoorzitter van Open Vld, federaal minister van Buitenlandse Zaken en Europees commissaris voor Handel was.

Herman Matthijs studeerde politieke wetenschappen aan de VUB en behaalde er een doctoraat. Tegenwoordig is hij professor aan de

UGent en VUB met als specialisatie Openbare Financiën, begroting van de EU, Amerikaanse politiek en inlichtingendiensten. Hij is een vaste pen in Volksbelang.

Het debat wordt gemodereerd door de LVV-politiek secretarissen **Pieter Coene** en **Lawrence Vanhove**.

Afspraak met het Liberaal Vlaams Verbond op dinsdag 26 januari 2021 om 20u.

Het is een online debat met mogelijkheid tot het stellen van vragen. Te volgen via onze pagina www.facebook.com/hetlvv of op YouTube via

www.youtube.com/watch?v=Ld4YHwIpStU

Het debat kan ook na 26 januari nog worden herbekeken!

LVV-bestuur breidt uit

De raad van bestuur van het Liberaal Vlaams Verbond (LVV) heeft tijdens zijn jongste vergadering beslist om het bestuur uit te breiden. De nieuwe bestuursleden zijn:

Lionel Bajart

Gewezen Vlaams volksvertegenwoordiger en gewezen senator van Open Vld, ondernemer.

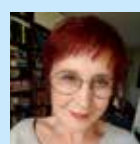
Rik Carpentier

Jarenlang actief als gemeenteraadslid te Lichtervelde en OCMW-raadslid in Menen, directeur van een verzekeringsfonds voor zelfstandigen (Easypay Group).

Patricia Ceysens

Gewezen Vlaams minister en gewezen parlementslicid, ondernemster WeWatt.

Patricia Coppens

Gewezen politiek secretaris en woordvoerder van partijvoorzitter Annemie Neyts. Sinds 1989 actief in verschillende functies in een parlementaire werkomgeving (Raad VGC Brussel).

Mathieu Nuytens

Partijmedewerker Open Vld-Nationaal.

Van 'Help U Zelve' tot Liberale

In de negentiende en twintigste eeuw is er een actief liberaal leven in Antwerpen. De Liberale Werkliedenmaatschappij van onderlinge bijstand Help U Zelve is hierin één van de spilorganisaties. Bovendien speelt deze een belangrijke rol in de geschiedenis van de liberale arbeidersbeweging. Help U Zelve komt in 1880 tot stand uit ontevredenheid met de katholiek georiënteerde Gilde der Antwerpse Ambachtslieden.

De Werkliedenmaatschappij fungeert aanvankelijk als ziekenkas met als doel 'wederkerige hulp en onderstand te verschaffen in geval van onbekwaamheid van werken.' In het bestuur zetelen werklieden van divers pluimage. Metaalbewerkers, dokwerkers, magazijniers, een drukker, schilder, kleermaker, timmerman, schoenmaker, letterzetter en een klerk maken er in 1893 de dienst uit.

Uitbreiding

Klerikale en socialistische initiatieven stimuleren Help U Zelve om haar werking na enkele jaren uit te breiden. Er komt een samenwerking met een apotheek, waar leden geneesmiddelen kunnen aankopen tegen de helft van de prijs. De mutualiteitsarts staat in voor een kosteloze verzorging en leden kunnen een beroep doen op een gratis begrafenis. In 1893 wordt de ziekenkas versterkt met een pensioenkas. De mutualiteit krijgt belangrijke steun van Het Laatste Nieuws dat geregeld over haar activiteiten bericht.

Het netwerk rond Help U Zelve breidt zich uit tot buiten de stadsgrenzen en tot over sectoren. In haar schoot zien onder meer zanggroepen, een harmonie, een toneelgroep, een turnvereniging, een wielclub en een reizigersafdeling het levenslicht. Ook de banden met de lokale liberale partij zijn nauw. Wanneer er in 1893 een akkoord in de maak is tussen liberalen en socialisten, wenst de Werkliedenmaatschappij ook betrokken te zijn bij de onderhandelingen. Hiertoe past de organisatie haar statuten aan, waardoor ze voortaan tot doel heeft "de zedelijke, stoffelijke en politieke belangen van de werkman te verdedigen." Een nieuwe afdeling, de pu-

Menigte voor het Liberaal Volkshuis in Antwerpen tijdens een manifestatie van de Liberale Werkliedenmaatschappij van Onderlinge Bijstand Help U Zelve in 1929. (collectie Liberas, nr. 400643)

blicke werking, wordt in het leven geroepen. Deze lanceert een politiek programma dat progressistisch van inslag is. De onderhandelingen met de socialisten lopen spaak, maar Help U Zelve krijgt wel een plaats op de verenigde liberale lijst. Daarna blijft de Werkliedenmaatschappij zich politiek profileren, steeds binnen de Liberale Associatie.

Bakken en schilderen

Eind 1894 komt in de schoot van Help U Zelve de eerste Antwerpse liberale vakvereniging tot stand. De Schilderskring ziet het licht. Verdere syndicale initiatieven hebben echter weinig resultaat. In 1897 gaat de Werkliedenmaatschappij nog een stap verder en richt ze in navolging van de socialistische en klerikale coöperaties een eigen coöperatieve bakkerij op. Deze wordt een groot succes. Met de winsten kan de mutualiteitsafdeling

bijkomende voordelen geven aan haar leden. Onder impuls van het Bureel van Weldadigheid, Help U Zelve en de Bond van Antwerpse Nijverheidsbazen ontstaat een jaar later de Bond der Menslievende Instellingen om mensen te ondersteunen in hun zoektocht naar werk. In 1902 kan men zo ruim 500 mannen aan werk helpen.

In 1901 gaat de bouw van een groots project van start. Het Liberaal Volkshuis in de Scheldestraat behelst een café, vergaderzalen, een foyer, een feestzaal en een panoramisch terras. De zwierige art-nouveaustijl van de monumentale gevel zorgt voor grandeur en uitstraling. Het Volkshuis zorgt bovendien voor nieuwe mogelijkheden, zo worden er vanaf 1906 filmvertoningen georganiseerd.

Kort na de realisatie van deze prachtige uitvalsbasis ontstaat er onenigheid binnen Help U Zelve. Het intern conflict neemt steeds gro-

Volkspartij

tere proporties aan en leidt tot een breuk tussen de politieke werking en de mutualiteit en coöperatie. De politieke werking vervelt tot het Liberaal Werkliedenverbond en zet een eigen coöperatie (Eigen Hulp) en een eigen ziekenfonds (de Liberale Ziekenbeurs) op. Help U Zelve organiseert een nieuwe politieke afdeling: de Kies- en Propagandawerking. Ironisch genoeg resulteert het conflict uiteindelijk in méér liberale mutualisten, ofwel aangesloten bij Help U Zelve, ofwel bij de Liberale Ziekenbeurs. Help U Zelve blijft afgetekend de grootste van de twee.

Bier brouwen

Vanaf 1910 legt Help U Zelve zich ook toe op het brouwen en verkopen van bier. De nieuwe coöperatie Volksbrouwerij Help U Zelve wil de oprichters en leden de kans geven om te beleggen in een onderneming die ze zelf onder controle hebben. Uiteraard is het mooi meegenomen dat ze geld zullen verdienen met de bierverkoop in het Liberaal Volkshuis en de lokalen van de afdelingen. De brouwerij wordt in Deurne gevestigd omdat daar

Postkaart met zicht op het Liberaal Volkshuis te Antwerpen, ca. 1900-1950. (collectie Liberass, nr. 400647)

Groepsportret van Help U Zelve, ca. 1900-1960. (collectie Liberass, nr. 400645)

voldoende en geschikt water voor de productie aanwezig is in de ondergrond. Al snel kon de coöperatie dividenden uitkeren aan haar aandeelhouders.

Uit de Kies- en Propagandawerking van Help U Zelve groeit de Liberale Volkspartij. Onder leiding van Leo Augusteyns neemt de partij uitgesproken progressieve en Vlaamsgezinde standpunten in. Dit zorgt voor de nodige controverse en discussies bij de liberalen in Antwerpen en zelfs in het hele land. Tijdens de Eerste Wereldoorlog treden veel aanhangers van de Liberale Volkspartij toe tot het activisme. Na de oorlog leidt dit tot een breuk, waarbij de activisten zich aansluiten bij de Vlaams-nationalistische Frontpartij. Zowel de Liberale Werkliedenmaatschappij als de Liberale Volkspartij komen de reputatieschade te boven en kunnen hun activiteiten verder zetten. De Liberale Volkspartij staat uiteindelijk mee aan de wieg van het Liberaal Vlaams Verbond. De Werkliedenmaatschappij plooit zich terug op haar kerntaak, onderlinge bijstand. De brouwerijcoöperatie wordt in 1928 geliquideerd. Ook andere aspecten van de sectoroverschrijdende werking van Help U Zelve worden geleidelijk aan afgebouwd of afgestoten. De ziekenkas blijft bestaan en zal vanaf 1946 deel uitmaken van de Federatie van Vrijzinnige Mutualiteiten van de Provincie Antwerpen, later omgevormd tot de Federatie van Liberale Mutualiteiten van de Provincie Antwerpen.

Doordat Help U Zelve zich richtte op arbeiders en ambachtshuizen konden de liberalen in Antwerpen hun achterban verbreden. Er ontstond een bloeiend liberaal leven en netwerk. Ondanks de ontzuiling sinds de laatste decennia van de twintigste eeuw bestaan er nog steeds elementen van dit grote netwerk, zoals bijvoorbeeld de mutualiteit, nu onder de naam LM Plus. ■

Afscheid van Nicole Verschoore

We vernamen het overlijden van **Nicole Verschoore**. Zij was jarenlang lid van de raad van Bestuur en de Algemene Vergadering van Liberass, het Liberaal Archief. Nicole was een gewaardeerde journaliste van Het Laatste Nieuws (1973-1988) en publiceerde in het Frans diverse romans waarvan 'Le maître du Bourg' veruit de bekendste is. Ze was een nazaat van zowel Arthur Buysse als Alfons Sevens, en mede door haar hulp verwierf Liberass diverse familiearchieven (onder meer van de families Loveling, Buysse, Verschoore en Sevens) met prachtig fotomateriaal uit de Belle Epoque en het Interbellum.

Nicole was voor ons een fijne en sympathieke collega op de cultuurredactie van Het Laatste Nieuws. ■

Max Havelaar als stripverhaal

Het belangrijkste Nederlandse boek ooit, gepubliceerd in 1860, 'Max Havelaar', geschreven door 'Multatuli', alias Eduard Douwes Dekker, was grotendeels gebaseerd op wat de schrijver als Indisch ambtenaar zelf had meegemaakt. Het boek sloeg in als een bom en belandde ook bij ons decennia lang als verplichte lectuur op de leeslijst van middelbare scholen en universiteiten. Dit jaar werd het gestript door enerzijds Jos van Waterschoot, die een passie heeft voor Multatuli, en voor een indrukwekkend scenario zorgde, en anderzijds getekend door de gevierde stripmaker Eric Heuvel.

door John Rijpens

De schrijver, Edward Douwes Dekker (1820-1887), neemt het op voor de rechten van de Javaan en voor persoonlijke rehabilitatie. Hij kiest daarvoor een toen geheel oorspronkelijke romanvorm.

Twee verhalen

Twee verhalen van twee voorgewende auteurs strengelen zich kunstig dooreen. Batavus Droogstoppel schrijft in Engels humoristische trant de roman van het zelfingenomen burgerlijke Holland. Stern, een jonge idealist, stelt uit de geschriften van de berooide Sjaalman de roman samen van Max Havelaar, de Indische ambtenaar die voor zijn hervormingsplannen geen medewerking kreeg. De slotbladzijden laten alle fictie varen en zijn een dringend appèl op het Nederlandse volk en zijn koning. Het boek is magistraal van taalvermogen en van een speelse, maar steeds gerichte verbeelding. Het bevat een complete novelle, een briljante rede, een parodistische preek,

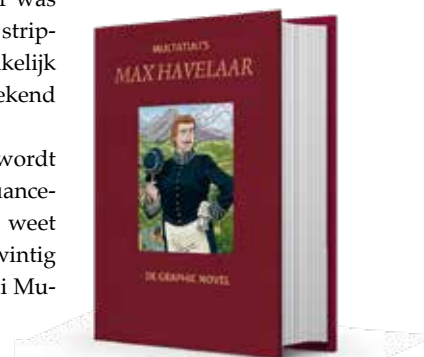
een parabel, een oosters gedicht, Tafelgesprekken en persoonstyperingen. En overall ervaart men in een rijke verscheidenheid de doeltreffende, nog volop levende stijl.

Boeiend

In mijn middelbare schooldagen vond ik 'Max Havelaar' maar niks, maar dat zal wel te maken hebben gehad dat niks op die verplichte leeslijst in mijn ogen goed was, alleen maar omdat Piet Van Aken, Louis-Paul Boon, Hubert Lampo, Marnix Gijsen en andere literaire goden in mij ogen ontbraken. De verstripping van vandaag is indrukwekkend, ja zelfs boeiend. Af en toe zitten er gaten in het scenario, maar als niet meteen grote Multatuli-kenner lees je daarover. Heel lang geleden heb ik de Max Havelaar voor school proberen te lezen maar er was bijna geen doorkomen aan. Door deze stripversie wordt het verhaal ineens toegankelijk voor een breed publiek, heel mooi getekend en prachtig verteld.

Van scenarist Jos van Waterschoot wordt gezegd dat hij niet houdt van fijne nuances. In een verstripping? Maar hij weet wel waar hij naartoe wil. Hij was twintig jaar lang conservator van het Multatuli Mu-

seum, nu het Multatuli Huis in Amsterdam. Hij schreef een Multatuli-biografie en talrijke artikelen over de schrijver en zijn werk. Hij was verder redacteur van het tijdschrift 'Over Multatuli' en organiseerde tentoonstellingen in Nederland en het buitenland. Eric Heuvel (°1960), de tekenaar, is bekend geworden door de stripreeksen 'Bud Broadway', 'Geheim van de strijd' en vooral 'January Jones'. In 2012 won hij de prestigieuze Stripschapprijs. Ook bekend zijn zijn educatieve strips, waaronder zijn strips over de Tweede Wereldoorlog. Qua stijl koos hij voor de 'Klare Lijn', geïnspireerd door Hergé en later door Giraud, Mezières, Manara, Juillard. ■

Eric Heuvel/Jos van Waterschoot, *Max Havelaar, de graphic novel*, Uitgeverij L., Oosterhout, 2020, 104 blz., 22,99 euro, luxe-uitgave, 49,95 euro.

Dat de overheid soms drastische maatregelen heeft moeten nemen om de strijd aan te gaan tegen het ongeremde COVID-19-virus is duidelijk. Minder duidelijk – voor sommigen dan toch – was de vraag hoe ver de overheid daarin kan en/of mag gaan. Dat een aanpak zoals bijvoorbeeld in China hier gewoon niet zou kunnen, is klaar. Maar waar ligt dan de grens tussen wat onze fundamentele, zelfs grondwettelijk gewaarborgde ‘vrijheden’ aantast, en wat in het kader van de bescherming van de volksgezondheid ‘noodzakelijk’ is?

Corona en het ‘recht’ op vrijheid?

door Mark Bienstman
mbienstman@hotmail.com

Daarom is het goed terug te grijpen naar de juiste definitie van wat het begrip vrijheid precies inhoudt. De meeste gangbare definitie gebaseerd op vooral de geschriften van de Britse filosoof David Hume, is dat vrijheid van handelen het recht is van elke individu om te doen of te laten wat hij/zij wil, voor zover dat niet in conflict komt met het (even groot) recht op vrijheid van handelen van onze medemens.

Begrensd

M.a.w., mijn recht op vrijheid wordt begrensd van zodra mijn handelingen een (ongewenste) impact hebben op de andere mensen waar ik mee samenleef. Dus het heeft alleen zin te spreken over ‘recht op vrijheid’ in de context van een samenleving (groot of klein). Als ik moederziel alleen op een godverlaten eiland of strand zit, kan ik inderdaad alles doen wat ik maar wil: wat ik ook doe, ik stoer of hinder niemand. Dat wordt totaal anders van zodra ik met andere mensen samen woon. Vanaf dan, tenzij ik als een dikke egoïst wil aanzien worden, zal mijn handelen zoveel mogelijke impact op mijn medemens. Medemens kan zowel (naaste) familie zijn, burens, collega’s, toevallige voorbijgangers of gewoon wildvreemden.

Op basis van dit elementair principe zijn in onze wetgeving al heel wat (terecht) beperkende maatregelen opgenomen, gaande van een rookverbod in openbare ruimtes, snelheidsbeperkingen in het verkeer, verbod op het rijden onder invloed van drugs en/of alcohol, maar ook bijvoorbeeld het principe van ‘de vervuiler betaalt’ (ik mag niet zo maar produceren, de winst in mijn zak steken en de rest van de maatschappij met mijn afval, uitstoot of ongecontroleerde lozingen opzadelen). Maar ook consumentenrechten zitten in deze categorie (een ondernemer mag niet zo maar goederen produceren en/of verkopen, als blijkt dat de gezondheid van de consument daar schade van ondervindt; als blijkt dat de verkoper leugenachtige argumenten heeft gebruikt om zijn waar aan te prijzen). Idem dito voor de rechten van werknemers: een werkgever moet zorgen dat zijn medewerkers in veilige, gezonde omstandigheden hun job kunnen uitvoeren en daar een “billijk” loon voor ontvangen.

Gevaar

Alle maatregelen die nu in de context van de strijd tegen het coronavirus worden genomen, vallen onder diezelfde logica. Als ik alle voorgestelde maatregelen royaal aan mijn laars lap, breng ik niet alleen mezelf in gevaar (en dan zou je nog kunnen zeggen: ‘eigen schuld, dikke bult’), maar vooral breng ik mijn medemens (die zelf misschien zijn hartstikke best doet om alles correct na

te leven) ongevraagd en dus totaal tegen zijn wil, in gevaar. Dus het gaat hier helemaal niet over het aantasten van fundamentele (zogezegd grondwettelijk gewaarborgde) rechten (vrijheden), maar op het wegwerken van alle mogelijke gevolgen van ongebreidelde egoïsme. Dat is de prijs - niet alleen in tijden van corona trouwens - die wij moeten (en willen) betalen om op een ‘menselijke’ manier te kunnen samen leven in een samenleving. Dat die vrijheidsbeperkende maatregelen efficiënt, proportioneel, rechtvaardig en coherent moeten zijn, spreekt voor zich. Maar het principe zelf kan niet worden weggeblazen (laat staan weggelachen) met het argument: aantasting van ‘mijn’ vrijheid. Zij die dit poneren zijn gewoon dikke, kortzichtige egoïsten. Juist zoals rokers altijd met duizend en één (drijf)redenen komen om toch maar hun (wan)gedrag goed te praten, zo ook al de ‘corona-sceptici’ die beweren dat we niet moeten overdrijven en dat het allemaal zo erg niet is. Tot ... ze een geliefde in een kille afscheidsplechtigheid (zonder verwanten) ten grave moeten dragen.... Dus één: recht op vrijheid zal het coronavirus niet/nooit tegenhouden, wel (jammer genoeg) harde en strenge voorzorgsmaatregelen. Wie iets anders beweert, dwaalt en bedriegt zichzelf en vooral zijn medemens. ■

Schotland

The Crave

Uit zijn vel sprong hij, de Britse eerste minister Boris Johnson, toen Nicola Sturgeon half juli met de idee speelde de grens tussen Schotland en Engeland te sluiten. Corona weet je wel. En de Brexit niet minder. Vandaag is het, op wat details na, zo ver. De Schotse links-nationalistische regeringspartij SNP is het ronduit beu dat alle beslissingen tussen de vier "naties" die het Verenigd Koninkrijk vormen worden opgedrongen door de grootste in Westminster.

door Lukas De Vos

In de krant 'The National' van 7 januari bevestigt de Schotse minister van Buitenlandse Zaken Michael Russell dat Sturgeon nog voor het einde van deze legislatuur het wetsontwerp zal indienen om een nieuwe volksraadpleging over onafhankelijkheid te houden – "indyref2" - en wanneer dat moet gebeuren onder de nieuwe regering.

No deal

Johnson mag dat hooghartig afdoen en sneeren dat een referendum pas rond de helft van deze eeuw mogelijk wordt ("ze hebben hun kans gehad in 2014", toen 55% voor het status quo stemde), er is intussen wel wat gebeurd. De afwikkeling van Brexit, bij voorbeeld, wat bijna op een no deal uitdraaide, en zelfs in zijn schrale vorm de economische leefbaarheid van Schotland danig in het gedrang brengt. Hetzelfde geldt ook voor Noord-Ierland. De slordige aanpak van de pandemie, nog een voorbeeld, die het koninkrijk heeft opgezadeld met steeds nieuwe besmettingsrecords en al ruim 100.000 doden. De succesvolle aanpak van

De Schotse eerste minister Nicola Sturgeon wou de grenzen tussen Schotland en Engeland sluiten.

de SNP, ten slotte, die nu al zeventien keer op een rij in de peilingen een meerderheid krijgt voor afscheiding – het laatste cijfer was 58%. En de verkiezingen staan voor de deur: in mei is het zover. Voor een partij die vijf jaar geleden haar absolute meerderheid verloor, maar met groene steun koppig doorging en bij de algemene verkiezingen voor Westminster in 2019 liefst 48 van de 59

Schotse zetels behaalde, wenkt de toekomst. En die ligt in Europa, niet in Londen.

De kansen voor onafhankelijkheid zijn somber. Het probleem ligt bij Europa zelf. Eén: de structuur van de Unie steunt op een gebetonneerd dogma. Er wordt uitsluitend onderhandeld tussen natiestaten; de deelstaten zijn verwezen naar een machteloos comité van grootsteden en regio's. Schotland werpt natuurlijk op dat het een aparte natie is, die in 1707 door hongersnood, bankroet, en militaire druk verplicht werd om samen te gaan met Engeland – de mislukte jakobitische opstanden van 1715 (Rob Roy) en 1745 (The Battle of Coulloden onder Bonnie Prince Charlie) fruikten elk politiek en economisch initiatief.

Ezelsstamp

Twee: Europa heeft wel de mond vol van het zelfbeschikkingsrecht der volkeren. De Unie steunde de rechten van de Palestijnen, de Oeigoeren, de Papoea's, de Zuid-Soedanezen, de zwarten in Zuid-Afrika. Maar om het smeer likt de kat de kandelaar. Als de eigen winsten in het gedrang komen, trekt de Unie de staart tussen de benen, zoals destijds Katanga, maar nu ook Oost-Turkestan, Taiwan of Hongkong bewijzen. In de eigen zone blijven de oorlogsgrenzen evenwel bevroren, ook al gaat dat tegen democratisch verkozen regeringen in. Om Catalonië, Ierland of Hongarije maar te noemen. Met subsidiariteit wordt nogal zelfzuchtig omgesprongen. Sturgeon werpt overigens terecht op dat geen enkel district van Schotland voor Brexit heeft gestemd (in Noord-Ierland valt de kloof op tussen de drie overwegend protestantse graafschappen, en de drie katholieke).

Schotland kreeg dus volgens de Europese

De Britse premier Boris Johnson bracht met de Brexit-deal de economische leefbaarheid van Schotland in gevaar.

logika een ezelsstamp. Het kreeg niet eens de kans om te blijven. Belangrijker nog is dat er geen jurisprudentie bestaat over het uitgangspunt dat Westminster toestemming moet geven voor een volksraadpleging, “it’s never been tested in court”.

Steun van Verhofstadt

Merkwaardig is dat Schotland uitgesproken steun krijgt van twee europarlementsleden, en niet van de minste. Guy Verhofstadt van het liberale Renew en Philippe Lamberts van Groen/EVA. Al in 2016 stelde de voormalige eerste minister dat “als de Schotten weg willen uit het VK en lid willen blijven van de EU, ik geen grote hinderpalen zie”. Na de Britse beslissing om zich terug te trekken twitterde Verhofstadt: “Het is een fout om Schotland uit te drijven terwijl het ronduit voor de EU heeft gekozen”. Lamberts, medevoorzitter van zijn fractie, zei in ‘Express’ onomwonden: “Ja, als de Schotten willen blijven”. Hij zag ook een wezenlijk verschil met 2014. “Toen wou Schotland uit het VK stappen. Nu gaat het om een keuze tussen tussen een kleine unie en een veel

grotere unie”. Lamberts schoof Sturgeon ook naar voren als mogelijke toekomstige Commissievoorzitster – een kans die ze met het doordrijven een referendum volgens conservatieve bronnen verknald heeft.

Artikel 49A van het Verdrag van Lissabon (2007) stelt evenwel: “5. Indien een lidstaat die zich uit de Unie heeft teruggetrokken, opnieuw om het lidmaatschap verzoekt, is op zijn verzoek de procedure van artikel 49 van toepassing.” Je moet al een jezuïet zijn om “een lidstaat” dan te veralgemenen tot “een lidstaat in zijn geheel” of “een lidstaat in zijn huidige vorm”. Natuurlijk dient Schotland dan wel een aantal administratieve stappen te zetten: ondertekening van het Verdrag van Rome, de tolunie, de interne eenheidsmarkt. En het zou de uitzonderingen (opt outs) verliezen die Thatcher destijds bedongen had in Maastricht (1992), met name op het gebied van de sociale politiek. De grens met Engeland (of wat nog overblijft van het Verenigd Koninkrijk) wordt dan ook een harde grens.

Alleen voordelen

De ondertekeningen vormen eigenlijk geen probleem voor Edinburgh. Gaswinning, visserij, toerisme, ze hebben alleen maar voordelen voor de eigen schatkist en de investeringen. Dat de grens nu al vrijwel dicht is – alle niet-essentiële reizen zijn verboden, internationale vluchten opgeschort, doeane-controles en bureaucratie nekken de industrie – is een goeie oefening. Ene Donald Trump zal niet door de grenscontrole geraken als hij wil komen golfen op zijn terrein in Turnberry. “Golfen noem ik geen essentiële verplaatsing”, noteert Sturgeon lakoniek. Boris Johnson mag zich verwachten aan kiepbakken rotte vis voor zijn ambts-woning, de Schotse vissers rukken zich de haren uit het hoofd: hun vangsten (langoes-

ten, oesters, sint-jakobsvruchten, kokkels, mosselen) verliezen de hele Europese markt omdat ze niet vers meer kunnen geleverd worden. “Een gezondheidsattest alleen al kost vijf uur”, schrijft ‘De Telegraaf’. Op de vismarkt van Peterhead verkopen ze met verlies, aan 20%. Dat leidt tot perverse effecten. De vissers trekken naar de Deense wateren, en kunnen dan ongehinderd van daaruit over de weg leveren aan de hele Unie.

Politiek stijgt de spanning met Ierland. Alles draait om een rots die eenzaam haar kop opsteekt in de Atlantische oceaan: de uitgedoofde vulkaan Rockall. Ligt op 300 kilometer ten westen van Soay en St. Kilda, Schotse eilanden, en op 423 km van het Ierse Tory eiland. De Schotten eisen de visgronden op in een straal van 22 km rond de rots. Territoriale wateren. Helaas bepaalt het zeerecht dat onbewoonbare rotsen (en atollen, zoals in de Chinese Zee) niet gelden als grondgebied. En er mogen dus geen (eigen) economische zones afgemeten worden. Komt bij dat Londen pas in 1955 Rockall heeft aangehecht. En dus eisen Ieren, IJslanders en Denen (vanwege de Fär Öer eilanden) het recht op vrije doorvaart en op vrije bevissing op. De Ieren willen de Europese Commissie inschakelen voor deze inbreuk op de handelsovereenkomst.

Gekraak

Het Britse imperium kraakt dus in al zijn voegen. Zelfs Gibraltar neemt afstand. Ook daar wou 96% van de kiezers in Europa blijven. Een akkoord om de grens met Spanje vier jaar lang open te houden is een doekje voor het bloeden. Zonder Spaanse gastarbeiders (een derde van de bevolking) en zonder toerisme redt die Rots het niet. Gibraltar werd in 1713 voor “eeuwig” afgestaan. De eeuwigheid haalt allicht het einde niet van de 21e eeuw. ■

Een dubbelzinnige 'Opgang'

door Annemie
Neyts-Uyttebroeck,
minister van Staat

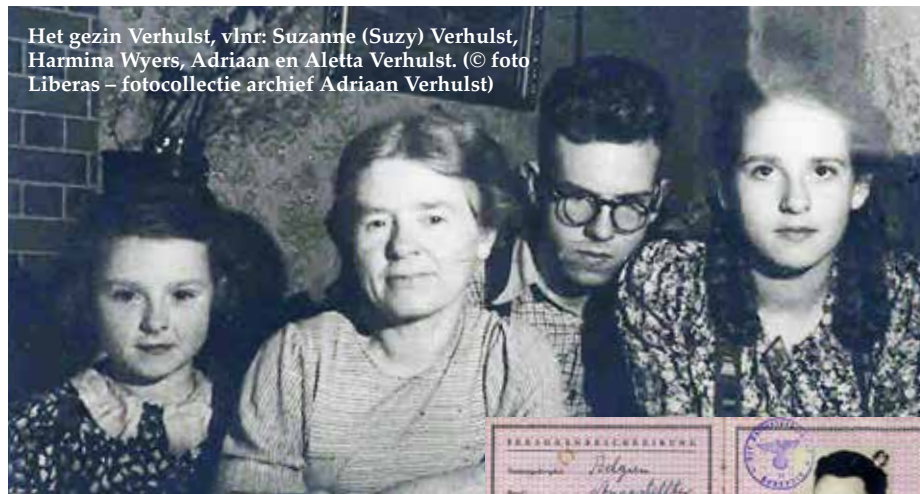
De "pitch" is ondertussen voldoende bekend: **Stefan Hertmans** ontdekt dat het huis in het Gentse Patershol waarvan hij twee decennia lang eigenaar is geweest, daarvoor jarenlang bewoond werd door het gezin van een notoir collaborateur, die de vader bleek te zijn van professor doctor **Adriaan Verhulst**, bij wie hij college liep aan de UGent. Daarop besluit hij op onderzoek te gaan naar de familie Verhulst, en daar een roman over te schrijven. Grosso modo dezelfde modus operandi als voor 'Oorlog en Terpentijn' en 'De bekeerlinge'.

Foute Vlaming

Hertmans koppelt zijn zoektocht en ontdekkingen aan de "opgang" door het huis, samen met notaris De Potter, de eigenaar die, zoals later zal blijken, de zoon is van de advocaat van de familie Verhulst. Die "opgang" stelt de auteur in staat bepaalde scènes op te roepen, waarvan we niet te weten komen of hij ze verzint, dan wel of hij erover gelezen heeft in de documenten die hem ter beschikking zijn gesteld door de twee dochters van Willem Verhulst, waaronder de dagboeken van hun moeder, of nog in het boek van Adriaan Verhulst, getiteld 'Zoon van een "foute" Vlaming'.

Hoe "fout" Willem Verhulst is geweest, komen we slechts geleidelijk aan te weten. Geboren in 1898, blind aan één oog, hoefde hij niet te gaan vechten in de Eerste Wereldoorlog, en hield hij zich onledig met Vlaams Activisme. Hij vluchtte na de oorlog naar Nederland en radicaliseerde meer en meer in uiterst rechtse richting. Zijn eerste vrouw, een Joodse, geboren in New-York, en verzeild geraakt in een bakkerij in Vilvoorde, stierf op 11 juli 1926. Willem huwt in 1927 met de Nederlandse Harmina Wijers (Mientje) die, overigens net als zijn eerste vrouw, een aantal jaren ouder is dan hij. Zij zullen drie kinderen krijgen: Adriaan, Aletta en Suzy. Ergens halfweg de jaren 1930 knoopt hij een relatie aan met de onderwijzeres Griet Latomme. Zij

Om meteen met de deur in huis te vallen: de jongste "roman" van Stefan Hertmans (1951) 'De Opgang' heeft me geïrriteerd om aanvankelijk onduidelijke redenen. Om die te doorgronden heb ik het werkstuk ondertussen een tweede keer gelezen, en er lang over nagedacht. Dat kan ik niet van alle gelezen romans zeggen, en is dus misschien een niet te versmaden verdienste. Het boek irriteert me vooral omwille van zijn ambigüiteit, zowel in verhaaltechnisch als moreel oogpunt.

Het gezin Verhulst, vlnr: Suzanne (Suzy) Verhulst, Harmina Wyers, Adriaan en Aletta Verhulst. (© foto Liberas - fotocollectie archief Adriaan Verhulst)

is negen jaar jonger dan Willem en de twee zullen minnaars blijven tot aan zijn dood. Vanaf augustus 1940 wordt Willem Verhulst door de Nazi's benoemd tot directeur van de Gentse radiodistributie. Deze heet voortaan 'Radio Vlaanderen' en installeert zich in de gebouwen van de Ecole des Hautes Etudes die manu militari ontruimd werden. Willem Verhulst begint weldra een SS-uniform te dragen, dat hij moet uittrekken zodra hij thuiskomt omdat zijn vrouw het uniform niet kan uitstaan. Afgekeurd voor de Waf-fen-SS wordt Verhulst een "v-Mann", dat wil zeggen een vertrouwensman. Hij moest rapporteren over al wie volgens hem en zijn medewerkers uit de pas liep: anglofielen, vrijmetselaars, joden, socialisten, volksvrijandige elementen, franskiljons, weerstanders, bolsjewisten en zelfs, op aandringen van de Verwaltung, de padvindsbeweging (p. 142). Hij richt een comité voor Dietsche Actie op waarvan we 130 pagina's later zullen vernemen dat het tot doel had "radicale uitroeiing van alle centra van ontarding en verbastering van Vlaanderen ... ongenadige bestrijding van alle contra-revolutionaire instellingen ... Belgisch plutocratisch regiem... omver en erover... Heil Hitler" (p. 271, uit het

Vorläufiger Fremdenpass (voorlopig vreemdelingenpaspoort) uitgereikt te Hannover aan Willem Verhulst tijdens zijn vlucht naar Duitsland, oktober 1944. (©foto Liberas - archief Willem Verhulst en Hermina Wyers)

requisitoir van de Krijgsauditeur).

Hij werkt mee aan de voorbereiding van de grote razzia van 28 februari 1942 en maakt de lijst op van 50 personen die moeten worden gegijzeld als vergelding voor aanslagen op de bezetters of hun handlangers. Zeven van hen zullen worden geëxecuteerd. Op de foto voor de deur van de Radiodistributie (p. 269) tel ik een kleine 40 personen. Of die allemaal ook in het Comité voor Dietsche Actie actief waren, is niet duidelijk.

Gespaard

Omdat hij zich concentreert op het huis en de vrouw en kinderen van Willem Verhulst, kan

Adriaan Verhulst (1929-2002), professor aan de RU Gent en voorzitter van het Willemsfonds tussen 1965 en 1984, en zoon van Willem Verhulst, het hoofdpersonage in de roman van Hertmans.

de auteur, net als de familie zelf, de (verfoeilijke) activiteiten van Verhulst grotendeels buiten beeld houden. Mevrouw Verhulst, Mientje, is ongetwijfeld een merkwaardige vrouw geweest. Ook al heeft hij haar jarenlang bedrogen en de aanwezigheid van zijn minnares opgedrongen, toch zal ze getuigen tijdens het onderzoek voor zijn proces dat hij niet uit winstbejag heeft gehandeld. Dat is overigens een veel te mooie voorstelling van zaken, want hij streek een riante wedde op, reed rond in een grote sjieke wagen en ging lopen met honderdduizenden franken van zijn eigen Comité, maar dat laatste heeft ze waarschijnlijk niet geweten. Het is in grote mate aan haar te danken, aldus zijn advocaat, dat hij gespaard werd. Hij werd tot de doodstraf veroordeeld in 1947, maar die werd onmiddellijk omgezet in levenslange opsluiting, en daarna ingekort tot 20 jaar hechtenis. In november 1953 werd hij voorwaardelijk in vrijheid gesteld. Hij zat dus acht jaar in de gevangenis vermits hij in het najaar 1945 gearresteerd werd in Duitsland en uitgeleverd aan België. Die voorwaardelijke invrijheidstelling had hij te danken aan de succesvolle tussenkomst van zijn zoon Adriaan bij toenmalig liberaal minister van Justitie Albert Lilar.

Auteur Stefan Hertmans.

In 2000 schreef Adriaan Verhulst, de zoon van Willem, het hoofdpersonage in de roman van Hertmans, het boek 'Zoon van een "foute" Vlaming, waarin hij het collaboratieverleden van zijn vader beschrijft.

Adriaan Verhulst, Zoon van een "foute" Vlaming, Pelckmans, Kapellen, 2000.

Liberaal studenten

Mevrouw Verhulst verhuurde ondertussen kamers aan studenten om in haar levensonderhoud te voorzien en zo woonden een hele schare jonge liberale studenten bij haar op kot onder wie Léon De Meyer, Marcel Bots en Piet Van Brabant. Dat ze liberalen waren, weet ik natuurlijk, maar we moeten niet op Stefaan Hertmans rekenen om ons dat kond te doen. Over Piet Van Brabant schrijft hij bijvoorbeeld "later een bekend politiek redacteur die zijn hele leven voor verdraagzaamheid zou pleiten." Dat is zeer juist, maar ik kan me niet voorstellen dat Hertmans niet zou weten dat Van Brabant decennialang de steunpilaar van de binnenland-redactie van Het Laatste Nieuws is geweest, ook nog jarenlang secretaris van Het Liberaal Vlaams Verbond (LVV) en hoofdredacteur van Het Volksbelang.

Wanneer Verhulst in 1959 opnieuw in de gevangenis belandt na een vechtpartij in Café Roeland (de naam alleen al) te Gent, zal Adriaan opnieuw bij de liberale partij en de loge tussenkomen om zijn vader vervroegd vrij te krijgen, hetgeen ook deze keer lukt.

De hele familie heeft dus grotendeels weggekeken van de activiteiten van vader Verhulst, wellicht om met hem te kunnen blijven omgaan. Zijn minnares hoefde dat niet te doen, want die deelde zijn gemoedsgesteldheid en zijn ideeën.

De auteur zelf kijkt naar mijn gevoel eveneens dikwijls weg of leidt ons af met weetjes over het Patershol. Willem Verhulst was nochtans niet zomaar een onnozel meeloper. Hij was 42 jaar oud toen hij begon te collaboreren, en niet zo'n klein beetje: vier jaar lang bespioneerde hij zijn medeburgers ten bate van de bezetters. En het zat hem in het bloed, want toen hij in het vroege najaar 1944 naar Hannover vluchtte, stelde hij de Nazi's meteen voor hen in te lichten over zijn mede-vluchtelingen. Zij aanvaardden, en wellicht deed hij dat tot de algehele capitulatie van Nazi-Duitsland, in mei 1945.

Het slot

In het laatste deel van zijn roman, vertelt Hertmans ons hoe het de familie en de minnares verder is vergaan. Op p. 361 citeert hij de vibrante hulde aan Mientje uit de lofrede die Michel Oukhow uitsprak bij het afscheid van Adriaan Verhulst als voorzitter van het Willemsfonds, in mei 1984. Die steekt schril af tegen de laudatio die Bart de Wever uitsprak bij de negentigste verjaardag van Griet Latomme, de maîtresse van Willem Verhulst die nooit haar burgerrechten heeft teruggevraagd.

We zullen ook nog vernemen dat Frans Tinel, de vader van Koenraad, de vele plaasteren bustes van Hitler heeft vervaardigd (en verkocht), waarvan er één door vader Verhulst, tot grote boosheid van zijn vrouw, op de schoorsteenmantel werd geplaatst.

Door vrij systematisch te kijken en te schrijven vanuit het perspectief van het huis, en de familieleden, houdt Hertmans de enormiteit van de daden van Willem Verhulst op (veilige) afstand, waardoor de zwaarwichtigheid ervan vervaagt. Eigenlijk was de man een oorlogsmisdadiger, niet zo maar een "foute" Vlaming.

Ergens stelt Hertmans de vraag "hoeveel waarheid verdraagt een mens, wanneer het over zijn eigen vader gaat?" (p. 278). Die vraag is terecht, dunkt me, maar die overweging geldt niet voor de lezers, en evenmin voor de auteur. ■

Stefan Hertmans, De Opgang. Roman, De Bezige Bij, Amsterdam, 2020, 412 blz., 24,99 euro.

Het VU-moment van de N-VA

Liberaal-conservatieve spagaat?

De voorzitter van de N-VA heeft er een woelige passage in De Afspraak opzitten. In een heftig debat kwam de censuurmacht van de sociale media ter sprake en riep de partijvoorzitter uit, enigszins grijzend: 'Ik ben een conservatieve liberaal, die bestaan nog in dit land!'.

door **Mathias Adriaenssens**,
bestuurslid Liberaal Vlaams
Verbond

Das is geenszins een verrassing. De voorzitter en enkele prominente partijleden van de N-VA hebben een verleden, soms kortstondig, bij het liberaal studentenverbond, LVSU: nog steeds de politieke, maar vooral filosofische leerschool van het liberalisme in Vlaanderen. Daarbovenop stapten wel wat liberale mandatarissen over, in de begintagen, ingegeven door ofwel opportunisme, ofwel door het inhoudelijk gezwalp van de toen kersverse 'Open' VLD. Een deel van het electoraat zou volgen. De laatste tijd verbittert de spanning tussen beide partijen in de strijd om de liberale kiezer of verdediger van het bedrijfsleven. De verkleuterling van de politiek en het dictaat van de social media monden uit in flauwe memes of steekvlam-tweets. Ondertussen spinnen andere partijen en niet-liberalen hier garen bij.

Lapsus of schijnmanoeuvre?

Het Liberaal Vlaams Verbond voert de lakmoesproef van het liberalisme in Vlaanderen uit. Onder de instructies van een belezen voorzitter vervelde de Volksunie-afscheuring tot een 'conservatieve N-VA': niet alleen luidop dromend van een Vlaamse CSU aan de Schelde, maar ook een upgrade op het klassiek-Burkiaans en Scruton conservatis-

me (met raakvlakken met het klassiek-liberalisme) naar uiteindelijk een 'inclusief nationalisme'. Sommigen maken zelfs gewag van een linkse en rechtse vleugel binnen de partij. De komende strijd om het onder-voorzitterschap zet Theo Francken tegenover Valerie Van Peel, en zou deze veruitwendigen. Evenwel is het nu wel de eerste keer dat een prominent N-VA'er zich 'out' als liberaal: een lapsus of schijnmanoeuvre?

Hoewel het liberalisme en conservatisme door links vaak als een rechts conglomeraat wordt weggezet, is het liberalisme per definitie een progressieve ideologie: voor verandering, eventueel radicaal. In klassieke literatuur zijn er zeker raakpunten wat betreft belang van nachtwakersstaat of rechtstaat, maar dus ook aanzienlijke verschillen tussen beide. Het liberaal individualisme, al dan niet ingebed in een gemeenschap, loopt niet per definitie gelijk met het enge nationalisme van vele 'neo'-conservatieven die 'hun' vlag en 'het' collectief (soms borderline extreem-rechts) boven het individu en zijn ontwikkeling zullen zetten. Vanuit een ideologisch standpunt zijn beiden dus zeker niet zo maar complementair te noemen.

Evergreens

Sijpelen de onvervalste liberale evergreens dan door in het beleid waar N-VA aan de knoppen zit? Staatssecretaris Theo Francken zal zich niet snel liberaal noemen, noch zijn beleid: liberalisme is per definitie voor vrije migratie en de ontgrendeling van de natie-

staat 'in pursuit of life, liberty and happiness'. De Vlaamse regering van Jan Jambon toont zich even spijziek als de andere bestuursniveaus in dit land, met uitschieters als 'gratis computers, Matheuseffect exclusief' en 'Vlaamse premies voor eigen Vlaamse parlements verjaardagsspecial (Borms inclusief)'. De N-VA'ers in provinciale deputaties hoor je al lang niet meer over vereenvoudiging van hun eigen bestuursniveau en kerntaken, maar werken lustig mee aan uitdijende toerisme-plannen en budgetten. De Willebroekse N-VA-burgemeester kondigde ook al eens unilateraal een avondklok af tegen hangjongeren en in het GAS-vrije Zandhoven, oppert de N-VA-oppositie voor snelle activering van GAS-boetes en beleid.

Laten we wel wezen: elke voorvechter van een liberaler land, verdient onze steun en waardering. De kernelementen van het inhoudelijk liberalisme doorstaan de tand des tijds en blijven in regel vrij eenduidig. Ondanks de participatie en covid-aanslag op onze filosofie, zijn de fundamenten nog niet helemaal weg geërodeerd. Ze consequent vertalen naar beleid moet mogelijk blijken.

Maar als we onophoudelijk kritisch zijn voor de zelfverklarde liberale partij, moeten we ook andere partijen die aanspraak op het liberalisme maken, durven aanspreken. Ongeacht welke adjectief, horen we hun programma en beleid tegen de lamp te houden. Het liberalisme is immers geen keuzemenu noch schaamlapje. ■